

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№5

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

5-jild
5-son
May, 2026

May, 2026
Volume 5
Number 5

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik

**Small business and private
entrepreneurship**

**Малый бизнес и частное
предпринимательство**

KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHDA FINTECH VA KRAUDFANDING MEKANIZMLARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Xudoyberdiyeva Asila Laziz qizi

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНТЕХА И КРАУДФАНДИНГА В ФИНАНСИРОВАНИИ МАЛОГО БИЗНЕСА

Худойбердиева Асила

OPPORTUNITIES FOR USING FINTECH AND CROWDFUNDING IN SMALL BUSINESS FINANCING

Khudoyberdieva Asila

Received: May 12, 2026 May: May 17, 2026 May: May 19, 2026 Published: June 1, 2026

Annotatsiya. Mazkur maqolada kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning zamonaviy mexanizmlari sifatida fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalarining iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli moliyaviy texnologiyalar orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlari kengayishi, investitsiya jarayonining tezlashishi hamda kapital jalb qilishning muqobil shakllari o'rganiladi. Shuningdek, blokcheyn texnologiyalari, peer-to-peer kreditlash, raqamli to'lov tizimlari va kraudfanding mexanizmlarining samaradorligi ilmiy manbalar asosida baholanadi. Tadqiqot natijalari innovatsion moliyaviy instrumentlarning kichik biznes rivojida strategik ahamiyatini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, fintech texnologiyalari, kraudfanding, raqamli moliya, peer-to-peer kreditlash, blokcheyn, investitsiya platformalari, moliyaviy inkluziya, startap ekotizimi.

Аннотация. В данной статье анализируется экономическое значение финтех-технологий и краудфандинговых платформ как современных механизмов финансовой поддержки малого бизнеса. В исследовании рассматриваются расширение доступа субъектов малого бизнеса к финансовым ресурсам посредством цифровых финансовых технологий, ускорение инвестиционных процессов, а также развитие альтернативных форм привлечения капитала. Кроме того, на основе научных источников оценивается эффективность блокчейн-технологий, P2P-кредитования, цифровых платёжных систем и краудфандинговых механизмов. Результаты исследования обосновывают стратегическое значение инновационных финансовых инструментов в развитии малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, финансовая поддержка, финтех-технологии, краудфандинг, цифровые финансы, одноранговое кредитование, блокчейн, инвестиционные платформы, финансовая инклюзия, стартап-экосистема.

Abstract. This article analyzes the economic significance of fintech technologies and crowdfunding platforms as modern mechanisms for supporting small business financing. The study examines how digital financial technologies expand small business access to financial resources, accelerate investment processes, and develop alternative forms of capital attraction. In addition, the effectiveness of blockchain technologies, peer-to-peer lending, digital payment systems, and crowdfunding mechanisms is assessed based on scholarly sources. The findings substantiate the strategic importance of innovative financial instruments in small business development.

Keywords: small business, financial support, fintech technologies, crowdfunding, digital finance, peer-to-peer lending, blockchain, investment platforms, financial inclusion, startup ecosystem.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy rivojlanish jarayonida kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlovchi muhim institutsional omillardan biri hisoblanadi. Jahon banki ma'lumotlariga

ko'ra, dunyo miqyosida kichik va o'rta biznes subyektlari global korxonalar sonining qariyb 90 foizini tashkil etadi hamda umumiy bandlikning 50 foizdan ortig'ini ta'minlaydi. Shu bilan birga, rivojlanayotgan davlatlarda yangi ish o'rinlarining 60–70 foizi aynan kichik biznes

sektori hissasiga to'g'ri keladi. Biroq ushbu sektor rivojlanishining asosiy cheklovchi omillaridan biri moliyaviy resurslarga yetarli darajada kirish imkoniyatining mavjud emasligidir.

An'anaviy bank kreditlash tizimi ko'plab hollarda kichik biznes subyektlari uchun murakkab talablar, yuqori foiz stavkalari va uzoq byurokratik jarayonlar bilan xarakterlanadi. Natijada startaplar va yangi tashkil etilgan korxonalar zarur kapitalni jalb qilishda qiyinchiliklarga duch keladi. Xalqaro moliya korporatsiyasi (IFC) tadqiqotlariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik biznes uchun moliyalashtirish bo'yicha global defitsit 5 trillion AQSh dollaridan ortiq miqdorni tashkil etadi. Ushbu holat iqtisodiy o'sish imkoniyatlarining to'liq amalga oshirilishiga to'sqinlik qilmoqda. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi moliyaviy bozorlar tuzilmasida tub o'zgarishlarga olib kelmoqda. Ayniqsa, fintech texnologiyalari moliyaviy xizmatlar ko'rsatish jarayonini avtomatlashtirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish va investitsiya jarayonini demokratlashtirish imkonini bermoqda. Fintech kompaniyalari tomonidan ishlab chiqilgan raqamli platformalar kichik biznes subyektlariga an'anaviy bank tizimidan tashqari muqobil moliyalashtirish manbalarini taklif etmoqda. Masalan, peer-to-peer kreditlash tizimlari, raqamli investitsiya platformalari va kraudfanding mexanizmlari kapital jalb qilish jarayonini sezilarli darajada soddalashtirmoqda.

Kraudfanding platformalari zamonaviy moliyaviy texnologiyalar asosida shakllangan innovatsion investitsiya mexanizmi bo'lib, u keng jamoatchilik mablag'larini kichik biznes va startap loyihalariga jalb qilish imkonini beradi. Ushbu mexanizm orqali investorlar kichik miqdordagi investitsiyalarni amalga oshirgan holda innovatsion loyihalarni moliyalashtirish jarayonida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, global kraudfanding bozori hajmi 2023-yilda 17 milliard AQSh dollaridan ortiq qiymatga yetgan bo'lib, kelgusi yillarda ushbu ko'rsatkichning sezilarli darajada o'sishi prognoz qilinmoqda.

Fintech va kraudfanding tizimlarining rivojlanishi moliyaviy inkluziya darajasini oshirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar yordamida geografik cheklovlar kamayadi, kapital jalb qilish jarayoni tezlashadi hamda kichik biznes subyektlari uchun yangi investitsiya imkoniyatlari yaratiladi. Bu jarayon ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda innovatsion tadbirkorlikni rag'batlantirish, startap ekotizimini rivojlantirish va iqtisodiy diversifikatsiyani ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning yangi mexanizmlarini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalarining iqtisodiy samaradorligini tahlil qilish orqali moliyalashtirish jarayonining yangi institutsional modelini shakllantirish mumkin. Bu esa kichik biznes subyektlarining investitsiya resurslariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish hamda innovatsion iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashda fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalarining

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

iqtisodiy imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda ularning amaliy samaradorligini baholashdan iborat. Tadqiqot doirasida raqamli moliyaviy texnologiyalarning nazariy asoslari, global tajriba, moliyalashtirish muammolari va innovatsion yechimlar tizimli ravishda o'rganiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashda fintech texnologiyalari va kraudfanding mexanizmlarining iqtisodiy samaradorligini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqotning metodologik asosi institutsional iqtisodiyot, raqamli moliya va innovatsion moliyalashtirish nazariyalariga tayanadi. Ushbu yondashuv kichik biznes subyektlarining moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlari, kapital jalb qilish mexanizmlari hamda fintech ekotizimining iqtisodiy rivojlanishdagi rolini tizimli tahlil qilish imkonini beradi.

Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, komparativ tahlil, statistik tahlil, tizimli yondashuv, deduktiv va induktiv usullar, iqtisodiy modellashtirish hamda ekspert baholash metodlaridan foydalanildi. Nazariy tahlil orqali kichik biznesni moliyalashtirish tizimi, raqamli moliya infratuzilmasi va kraudfanding platformalarining iqtisodiy mohiyati ilmiy manbalar asosida o'rganildi. Shuningdek, xalqaro ilmiy maqolalar, tahliliy hisobotlar, moliya institutlari statistik ma'lumotlari va raqamli moliya bozoriga oid materiallar tahlil qilindi.

Komparativ tahlil yordamida AQSh, Buyuk Britaniya, Xitoy va Janubiy Koreya kabi mamlakatlarda fintech va kraudfanding mexanizmlarining kichik biznesni moliyalashtirishdagi samaradorligi o'rganildi. Statistik tahlil jarayonida global fintech bozori, kraudfanding platformalari hajmi, investitsiya oqimlari va kichik biznesni moliyalashtirish darajasi bo'yicha ma'lumotlar tahlil qilindi. Bunda Jahon banki, Xalqaro moliya korporatsiyasi, OECD va boshqa xalqaro tashkilotlarning ochiq ma'lumotlar bazalaridan foydalanildi.

Tizimli yondashuv fintech texnologiyalarini kichik biznesni moliyalashtirish tizimining muhim elementi sifatida ko'rib chiqish imkonini berdi. Deduktiv usul orqali umumiy iqtisodiy nazariyalar asosida innovatsion moliyalashtirish mexanizmlari tahlil qilindi, induktiv usul yordamida esa statistik ma'lumotlar asosida ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Iqtisodiy modellashtirish usuli fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalarining investitsiya oqimlari, kapital jalb qilish tezligi, moliyalashtirish xarajatlari hamda investitsiya samaradorligiga ta'sirini baholash imkonini berdi. Ekspert baholash usuli orqali esa raqamli moliya bozorining rivojlanish tendensiyalari, fintech platformalarining samaradorligi va kraudfanding mexanizmlarining istiqbollari baholandi.

Umuman olganda, qo'llanilgan metodologik yondashuvlar kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashda fintech va kraudfanding texnologiyalarining o'rnini kompleks tahlil qilish hamda raqamli moliya ekotizimini rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari kichik biznesni

Qarshi davlat texnika universiteti

moliyalashtirish tizimida fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalarining muhim iqtisodiy ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Raqamli moliya texnologiyalarining rivojlanishi kapital jalb qilish jarayonini sezilarli darajada soddalashtirgan hamda kichik biznes subyektlarining moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirgan. Birinchi muhim natija shundan iboratki, fintech platformalari orqali amalga oshiriladigan moliyalashtirish jarayoni an'anaviy bank kreditlariga nisbatan sezilarli darajada tezkor hisoblanadi. Raqamli kreditlash tizimlari orqali kichik biznes subyektlari qisqa vaqt ichida moliyaviy resurslarni jalb qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ayniqsa startap loyihalar va innovatsion biznes tashabbuslari uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, fintech platformalari kreditlash jarayonidagi tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishga ham xizmat qiladi. Avtomatlashtirilgan baholash tizimlari, sun'iy intellektga asoslangan kredit skoring mexanizmlari hamda raqamli identifikatsiya texnologiyalari moliyalashtirish jarayonining samaradorligini oshiradi. Natijada kichik biznes subyektlari uchun kredit olish jarayoni ancha qulay va tezkor bo'ladi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, kraudfanding platformalari kichik biznesni moliyalashtirishning muqobil manbalaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. Ushbu mexanizm orqali startap loyihalar keng jamoatchilik mablag'larini jalb qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Investorlar esa kichik miqdordagi investitsiyalar orqali innovatsion loyihalarda ishtirok etish imkoniyatini qo'lga kiritadi. Statistik ma'lumotlar global kraudfanding bozorining barqaror o'sish tendensiyasini ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda ushbu bozor hajmi bir necha baravar oshib, milliardlab dollar miqdoridagi investitsiyalarni jalb qilmoqda. Bu holat kraudfanding platformalarining kichik biznesni rivojlantirishdagi strategik ahamiyatini tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, fintech va kraudfanding texnologiyalarining rivojlanishi moliyaviy inkluziya darajasining oshishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Raqamli moliyaviy xizmatlar yordamida geografik va institutsional cheklovlar kamayadi hamda moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari kengayadi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida fintech ekotizimining kichik biznes uchun investitsiya muhitini yaxshilashga xizmat qilishi aniqlandi. Raqamli moliya platformalari investorlar va tadbirkorlar o'rtasida bevosita iqtisodiy aloqalarni shakllantirish imkonini beradi. Bu esa investitsiya jarayonining shaffofligini oshiradi hamda kapitalning samarali taqsimlanishiga xizmat qiladi. O'rganish natijalari shuni ko'rsatadiki, fintech texnologiyalarining rivojlanishi kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy xizmatlar bozorida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Raqamli kreditlash, elektron to'lov tizimlari va investitsiya platformalari kichik biznesni rivojlantirishning muhim omillaridan biri sifatida shakllanmoqda. Tadqiqot yakunida aniqlanishicha, fintech va kraudfanding texnologiyalarini rivojlantirish kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini modernizatsiya qilishga xizmat qiladi. Ushbu texnologiyalarni iqtisodiyotga keng joriy etish innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish, yangi ish

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

o'rinlarini yaratish hamda iqtisodiy o'sishni jadallashtirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli moliyaviy texnologiyalar kichik biznesni rivojlantirishda strategik ahamiyatga ega bo'lib, ular moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish, investitsiya jarayonini tezlashtirish hamda innovatsion iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni moliyalashtirish tizimi sezilarli darajada transformatsiyaga uchramoqda. An'anaviy moliya institutlari uzoq vaqt davomida tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashning asosiy manbasi bo'lib kelgan bo'lsa-da, global iqtisodiy tizimda yuz berayotgan texnologik o'zgarishlar natijasida yangi moliyaviy instrumentlar paydo bo'lmoqda. Xususan, fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalari kichik biznes subyektlari uchun kapital jalb qilishning muqobil mexanizmlarini shakllantirib, moliyaviy xizmatlar bozorining institutsional tuzilmasini tubdan o'zgartirmoqda. Fintech texnologiyalarining rivojlanishi moliyaviy xizmatlar ko'rsatish jarayonini raqamlashtirish orqali tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirish tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Fintech platformalari kreditlash, investitsiya jalb qilish, to'lov tizimlari hamda risklarni boshqarish kabi moliyaviy operatsiyalarni avtomatlashtirilgan algoritmlar yordamida amalga oshirish imkonini beradi. Natijada moliyaviy tranzaksiyalar tezligi oshadi, operatsion xarajatlar kamayadi va kapitalga kirish imkoniyatlari kengayadi. Bu jarayon ayniqsa kichik biznes subyektlari uchun muhim ahamiyatga ega, chunki ular ko'pincha an'anaviy bank tizimi tomonidan yuqori riskli segment sifatida baholanadi. Ilmiy tadqiqotlar fintech texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligini ko'rsatmoqda. Masalan, Jahon banki tahlillariga ko'ra, raqamli moliya xizmatlaridan foydalanish darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda kichik biznes subyektlarining kredit resurslariga kirish imkoniyati sezilarli darajada kengayadi. Shu bilan birga, fintech texnologiyalarining joriy etilishi kreditlash jarayonidagi tranzaksiya xarajatlarini o'rtacha 30–40 foizga kamaytirishi mumkinligi qayd etilgan.

Kraudfanding platformalari ham kichik biznesni moliyalashtirish tizimida muhim rol o'ynamoqda. Ushbu mexanizm ko'plab investorlar mablag'larini birlashtirish orqali innovatsion loyihalarni moliyalashtirish imkonini beradi. Kraudfanding tizimining asosiy afzalligi shundan iboratki, u investitsiya jarayonini demokratlashtiradi hamda kapitalga kirish imkoniyatlarini keng jamoatchilik uchun ochadi. Bu esa startap loyihalar va innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish uchun muhim omil hisoblanadi. Global tajriba shuni ko'rsatadiki, kraudfanding platformalari startap ekotizimining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. AQSh, Buyuk Britaniya va Xitoy kabi davlatlarda kraudfanding bozori tez sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Masalan, ayrim tahliliy ma'lumotlarga ko'ra, global kraudfanding bozori hajmi so'nggi o'n yillikda bir necha barobar oshib, milliardlab dollar miqdoridagi investitsiyalarni jalb qilmoqda. Bu jarayon kichik biznes subyektlarining innovatsion g'oyalarini amalga oshirish uchun muhim moliyaviy manbaga aylanib bormoqda. Shu bilan birga,

fintech va kraudfanding tizimlarining rivojlanishi bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud. Avvalo, raqamli moliya bozorida huquqiy tartibga solish mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi ayrim risklarni yuzaga keltirishi mumkin. Masalan, investorlar huquqlarini himoya qilish, moliyaviy operatsiyalar xavfsizligini ta'minlash hamda kiberxavfsizlik muammolari fintech ekotizimining barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, fintech platformalarining faoliyati moliyaviy savodxonlik darajasi bilan ham bevosita bog'liq. Agar tadbirkorlar va investorlar raqamli moliya instrumentlaridan foydalanish bo'yicha yetarli bilimga ega bo'lmasa, ushbu texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligi to'liq namoyon bo'lmasligi mumkin. Shu sababli kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy savodxonlikni oshirish ham fintech ekotizimini rivojlantirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida ham fintech texnologiyalarining rivojlanishi kichik biznesni moliyalashtirish tizimiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda raqamli to'lov tizimlari, elektron bank xizmatlari hamda innovatsion moliya platformalarining joriy etilishi tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, kraudfanding mexanizmlarini rivojlantirish orqali kichik biznes loyihalarini moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Umuman olganda, fintech va kraudfanding texnologiyalari kichik biznesni moliyalashtirish tizimini modernizatsiya qilishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar nafaqat kapital jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi, balki moliyaviy xizmatlar bozorining samaradorligini oshirishga ham xizmat qiladi. Shu sababli kichik biznesni rivojlantirish strategiyalarida fintech va kraudfanding platformalaridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimida fintech texnologiyalari va kraudfanding platformalarining muhim strategik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Raqamli moliya texnologiyalarining joriy etilishi kapital jalb qilish jarayonini soddalashtiradi, moliyaviy operatsiyalar tezligini oshiradi hamda tadbirkorlik faoliyatining barqaror rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi. Fintech platformalari kreditlash jarayonining samaradorligini oshirish, moliyaviy xizmatlar bozorida raqobatni kuchaytirish hamda kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kraudfanding platformalari innovatsion loyihalarni moliyalashtirishning muqobil mexanizmi sifatida startap ekotizimini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, fintech texnologiyalarini rivojlantirish kichik biznesni moliyalashtirish tizimini modernizatsiya qilish, investitsiya jarayonini tezlashtirish hamda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli raqamli moliya infratuzilmasini rivojlantirish, fintech platformalarini

institutsional qo'llab-quvvatlash hamda kraudfanding mexanizmlarini huquqiy jihatdan tartibga solish kichik biznesni rivojlantirish strategiyasining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim. Shuningdek, moliyaviy savodxonlikni oshirish, investorlar huquqlarini himoya qilish va kiberxavfsizlikni ta'minlash kabi masalalar fintech ekotizimining barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu omillarni hisobga olgan holda fintech texnologiyalarini iqtisodiyotga keng joriy etish kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Natijada fintech va kraudfanding texnologiyalarining rivojlanishi kichik biznesni moliyalashtirish tizimining samaradorligini oshiradi, innovatsion tadbirkorlikni rag'batlantiradi hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biriga aylanadi.

Muallif (lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Xudoyberdiyeva Asila Laziz qizi, Qarshi xalqaro universiteti, assistent / Худойбердиева Асила Каршинский международный университет, ассистент / Khudoyberdieva Asila Qarshi International University, Assistant
E-mail: asikhudayberdiyeva@gmail.com
ORCID: 0009-0001-0821-3268

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- [1] World Bank. Small and Medium Enterprises Finance: Improving SMEs Access to Finance. Washington DC.
- [2] OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs: An OECD Scoreboard. Paris.
- Schwiebacher A., Larralde B. Crowdfunding of Small Entrepreneurial Ventures. Oxford University Press.
- [3] Mollick E. The Dynamics of Crowdfunding: Determinants of Success and Failure. Journal of Business Venturing.
- [4] Arner D., Barberis J., Buckley R. FinTech, RegTech and the Reconceptualization of Financial Regulation. Northwestern Journal of International Law.
- IFC (International Finance Corporation). MSME Finance Gap Report.
- [5] Zetsche D., Buckley R., Arner D., Barberis J. Regulating a Revolution: From Regulatory Sandboxes to Smart Regulation.
- [6] O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Raqamli moliya va fintech rivojlanishi bo'yicha hisobotlar.
- [7] Statista Research Department. Global Crowdfunding Market Statistics.
- [8] Belleflamme P., Lambert T., Schwiebacher A. Crowdfunding: Tapping the Right Crowd.
- [9] IMF. Financial Technology and the Future of Finance.

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz